

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
АНЬХОЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЕКОНОМІКИ (КИТАЙ)

ФІЛОСОФСЬКА СПАДЩИНА ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

**ПРОГРАМА ТА МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНИХ ЧИТАНЬ**

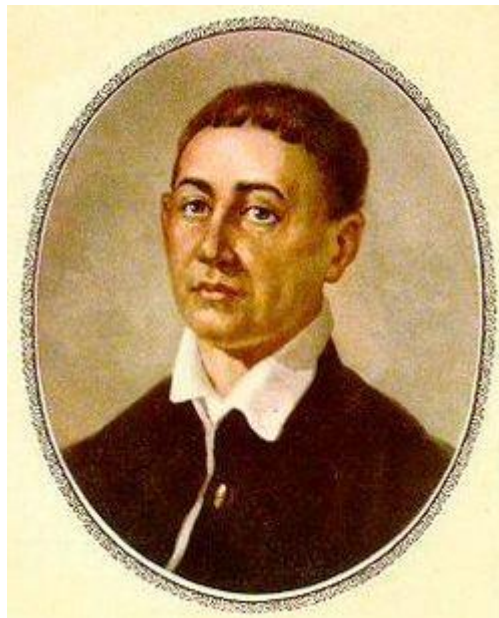
WITHIN THE FRAMEWORK OF THE UKRAINIAN-
CHINESE EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC PROJECT
"EDUCATION IN A GLOBALIZED SOCIETY:
PHILOSOPHY, MANAGEMENT, CULTURE (CURRENT
TRENDS, ECONOMIC OPTIONS AND INTERNATIONAL
PRACTICES)"

ОДЕСА-БЕНБУ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
АНЬХОЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЕКОНОМІКИ (КИТАЙ)

до 300-річчя з Дня народження

ФІЛОСОФСЬКА СПАДЩИНА ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Програма та матеріали міжнародних читань

Within the framework of the Ukrainian-Chinese educational and scientific
project

"EDUCATION IN A GLOBALIZED SOCIETY: PHILOSOPHY,
MANAGEMENT, CULTURE (CURRENT TRENDS, ECONOMIC OPTIONS
AND INTERNATIONAL PRACTICES)"

Одеса-Бенбу
2022

УДК: 101.1

Затверджено до видання вченою радою ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 5 від 25 листопада 2021 р.)

Рецензенти:

Кадієвська І. А., доктор філос. н., професор, завідувач кафедри філософії, політології, психології і права Одеської державної академії будівництва та архітектури

Рибка Н. М., кандидат філос. н., доцент кафедри філософії та методології науки Національний університет «Одеська політехніка»

Філософська спадщина Григорія Сковороди. Програма та Матеріали Міжнародних Сковородинівських читань (27 жовтня 2021 р.) / За заг. редакцією О. Б. Петінової; Університет Ушинського, Аньхойський університет фінансів та економіки. – Одеса-Бенбу, 2022. – 78 с.

27 жовтня 2021 року напередодні 300-річчя з Дня народження національного мислителя Григорія Савовича Сковороди пройшли Міжнародні Сковородинівські читання. Григорій Сковорода є найяскравішим представником української філософії. Він створив оригінальне вчення, джерелами якого були антична філософія, стоїцизм, епікуреїзм, неоплатонізм, а також християнська світоглядна картина світу.

Готуючись до святкувань, в рамках Меморандуму про співробітництво кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського разом з Аньхойським університетом фінансів та економіки (Anhui University of Finance and Economics) (КНР) організували міжнародну зустріч. До неї долучились ЗВО – партнери Університету Ушинського: Львівський державний університет внутрішніх справ, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Державний університет «Одеська політехніка», Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку, Черкаський державний технологічний університет, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Одеський національний морський університет.

Збірник включає програму заходу та матеріали.

В. Теплицька, В. Жадан

Науковий керівник: проф. М. Г. Мурашкін

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Дніпро

ОСНОВНІ ІДЕЇ ФІЛОСОФІЇ Г. СКОВОРОДИ

На нашу думку Григорій Сковорода, безперечно, найвідоміша, найславетніша постать в Україні доби бароко. Це перший український культурний діяч, що здобув міжнародне визнання, відкривши в такий спосіб нашу культуру, підтвердив її довершеність та оригінальність. Близько 2 тисяч досліджень написано про Сковороду. Проте в житті та творчості філософа залишилося чимало таємничого, нез'ясованого, легендарного. М'яко кажучи перед нами загадково-легендарна людина. Наші сучасні словники й енциклопедії називають його філософом, поетом і прозаїком.

Зі слів Григорія Сковороди: "Головна мета життя людського, голова діл людський є дух людини, думки, серце. Кожен має свою мету в житті; але не кожен – головну мету, себто не кожен піклується про голову життя. Один піклується про черево життя, нібито усі діла свої скеровує, щоб дати життя череву; інший – очам, інший – ногам та іншим частинам тіла; інший одягом і подібним бездушним речам; філософія, або любов до мудрості, скеровує усе коло діл своїх до тієї мети, щоб дати життя духу нашому, благородство серцю, світлість думкам, яко голові всього. Коли дух людини веселий, думки спокійні, серце мирне, – то й усе світле, щасливе блаженне. Оце і є філософія".

Таким чином, філософія, як і література, і навіть власне життя, для нього ніби були досягненням якоїсь вищої мети. Він підписуючи листи називав себе: "учитель Закона Божого", інакше кажучи Г.Сковорода – християнський богослов. Він думав що його сенс життя- це наслідування Ісуса хреста та пояснювати Біблію – учити Закону Божому. І з цих причин він став монахом – іншою людиною яка мовила світові "ні". Але Григорій став "світським" незалежним і мандрівним ченцем.

Свої філософські бачення Сковорода висловлював практично у всіх творах: віршах, байках, притчах, а найбезпосередніше – у трактатах. Трактати Г. Сковороди – "Вступні двері до християнської добронравності", "Кільце", та інші.

Використовував різні жанрові форми трактату, наприклад: диспути, повчання, послання, притчі.

Основними ідеями сквородинівського світогляду були:

Антиетичність буття. Його погляд на усе людське життя складалося з антитез, у ньому поєднується зміст(дух та Бог) і форма (матерія). Каже Григорії Сковорода "Весь світ складається з двох натур: одна видима, друга невидима. Оця невидима натура, Бог..."

Тривимірна картина світобудови. Як уявляв Сковорода світ-це "перехресний храм премудрого Бога". Який складається з трьох світів: макрокосмос (Всесвіт), Мікрокосмос (Людина), світ символів (Біблія).

Філософія щастя через самопізнання. У внутрішньої філософії Сковороди – стоїть людина. На його думку для того щоб стати ближчим до Бога треба пізнати самого себе, тобто пізнавати світ не фізично, а духовно вивчаючи Біблію, різні науки та самого себе.

Філософія серця. Любов. За допомогою серця пізнавати себе і Бога людина починає жити цим серцем.

Щастя було Сковороди у любові до природи. Так як бачив він себе в природі, від сприйняття цього ми цілком пізнаєм почуття, захоплення прекрасним. Для мислителя природа була джерелом гармонії і натхнення доказом цього є те що писав він здебільшого влітку, наодинці з природою що пізніше дало підстави назвати його "слов'янським Руссо".

Душевний патріотизм до свого краю несея у всі боки, що правда його патріотичність була своєрідною. Заглиблення у політичні та суспільні події у нього не спостерігалось. Григорій Сковорода казав: "якщо зануриться у все це то світ дозволить спіймати його".

Ідея спорідненої праці. З міркувань Г.Сковороди:" людина осягне себе, пізнає велику науку любові та смирення, вона обов'язково зрозуміє, що її покликання в праці-творчості".

Легендами оповиті останні роки філософа. Ми знаємо що у серпні 1794 року Сковорода вирішив відвідати друга з яким він не бачився 19 років. Принісши учневі усі свої твори, у розмовах що філософ зробив за життя. Ковалинський Михайло Іванович просив учителя залишитися на зиму, але той відповів, що має повертатися на Україну.

Помер філософ високо духовною людиною. Григорій Сковорода любив жити на самоті та серед близьких. Був чудовий день. Коли став 72-х річним старцем,прибуло на банкет багато гостей щоб його послухати. Під час бенкету Сковорода непомітно вийшов з хати. Довго ходив по нерівних доріжках, зривав плоди і роздавав їх дітям. Вже темніло господар пішов шукати Григорія. Знайшовши його, вони прийшли до хати. Старий філософ пішов у свою кімнатку змінив одяг, помолившись Богу, поклав під голову зшитки своїх творів схрестив руки, і заснув вічним сном. На другий день його знайшов господар, сталося це 9 листопада 1794 року. Поховали філософа на високому березі коло ставка, там де він любив бувати, грати на сопілці та флейті. На його могилі були викарбувані слова: "Світ ловив мене, та не спіймав" – це стало його заповітом.

Список використаних джерел:

1. Історія філософії України. Хрестоматія. — К., 1993.

2. Юркевич П.Д. Сердце и его значение в духовной жизни человека, по учению слова Божия // Юркевич П.Д. Философские произведения: приложение к ж-лу «Вопросы философии». – М., 1990.
3. Сковорода Г. С. Библиотека духовная, содержащая в себе дружеские беседы с познанием самого себя. Изд. М. Антоновским. 3 части.
4. Бичко І. Філософія серця // Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskyi_entsyklopedychnyi_slovnyk/
5. Верба Г. М. Ключ до християнської філософії Григорія Сковороди («Сковорода і Біблія». Путівник). Т. : Астон, 2007. 655 с.

A. Kazanzhy,
Scientific adviser: O. Petinova
Ushinsky University, Odesa

ETHICAL TEACHING OF G. SKOVORODA AND ITS SIGNIFICANCE FOR THE MODERN

The relevance lies in the disclosure of a holistic vision of ethical teaching as the basis of philosophical views, which occupies a significant place in the philosophical pursuits of thinkers for many centuries and is relevant today.

Object of research: philosophical heritage and way of life of GS Skovoroda.

Subject of research: philosophical concepts of GS Skovoroda.

The development of the spiritual culture of the Ukrainian people is connected with the name of the great philosopher, pedagogue, poet G. Skovoroda. The artist's contribution to social and philosophical thought and literature can be understood only in connection with the socio-economic processes of that time, because at this time the liberation struggle of the enslaved peasantry intensified. Against the background of these events, the views and beliefs of G. Skovoroda were formed. He protests against a world ruled by cruel order, social inequality, and shameful passions.

G. Skovoroda is an outstanding Ukrainian philosopher, educator, and humanist writer of the 18th century. Author of philosophical and pedagogical treatises, poetic works, translations, sermons, parables, fables, he was a highly educated man of his time. Having mastered the ancient heritage, in particular the ideas of Socrates and Plato, Cicero and Lucretius Carus, the artist rethought his thoughts through the prism of his worldview.

Moral and ethical ideals of the thinker:

1. He asserts that each person is a constant secret, which no one is ever able to solve until a person knows himself.
2. Skovoroda considered **happiness** to be the most important thing for a person. He argued that happiness should be built on an unshakable foundation of invisibility. It does not depend on the earth or the heavens. "Our happiness is a spiritual world, self-